

ročilo nadzorništva. 5. Volitev članov v družbino vodstvo. 6. Volitev nadzorništva (5 članov). 7. Volitev razsodništva (5 članov). 8. Slučajnosti. — Po zborovanju bo skupni obed v restavraciji „Narodnega doma“. Kuvert 2 K 50 v. Udeležence se je zglasilo do 8. septembra z naslovom: Moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda „Narodni dom“ v Ptuj.

+ V Cerkijah priredi „Vesna“, gorenjsko akad. ferialno društvo, vrtno veselico in uprizori „Rokovnjače“, narodno igr v petih dejanjih s petjem, v korist svojim ljudskim knjižnicam. Prireditelj se vrši 8. septembra. — Kdor se hoče dobro in pošteno zabavati, naj ne zamudi prilike, ampak naj naredi kratek izlet v prijazen Cerkije in prepričani smo, da mu ne bo žal. V Kranju bodo nalašč v ta namen pripravljene vozovi, na katerih bo na vsakem na razpolago okrog 20 sedežev.

Politiški pregled.

* **Deželni zbori.** Septembra in oktobra so sklicani večinoma vsi deželni zbori. 15. septembra se snidejo deželni zbori češki, galiski, predarlški, solnograški, štajerski, moravski, koroški in šlezijski. 22. septembra goriški, gornjeavstrijski in tirolski, 5. oktobra pa bukovinski. Sklicani niso deželni zbori kranjski, istrski, tržaški, nižnjavstrijski ter dalmatinski, ki je razpuščen. Zasedanje deželnih zborov je v najtesnejši zvezi z zasedanjem državnega zbora, ker so mandati prvih kakor drugega večinoma v enih in istih rokah. Zato je kampanja v deželnih zborih političnega pomena vobče. S predstoječim zasedanjem se začne jesenska kampanja. Izmed vseh deželnozbornih zasedanj je najvažnejše ono češkega deželnega zbora, ki si je vedno znal pridobivati in vzdrževati važnost, ki navadno ni manjša od drž. zborov, časih je pa še večja. Letos bo zbujal češki deželni zbor posebno pozornost, ker mu bo razpravljati o volilni reformi. Kako se navezadnje uredi na Češkem volilna reforma, je za druge kronovine brez posebne važnosti. Toda z volilno reformo hoče vlada združiti poizkus, ki je v zvezi z njenimi pripravami zaradi jezikovnega zakona v državnem zboru. — Vlada hoče napraviti jezikovni zakon le za Češko. Taka reševanja se navadno končajo s tem, da se uredi stvar za kako posamezno kronovino, potem je pa cele nadalje akcije sploh konec. Zanima nas pa letošnje prizadevanje vlade doseči med Čehi in Nemci sporazumljenje glede jezikovnega zakona za Češko zaradi tega, ker bo podlaga sporazumljenju preuredba volilnih okrajev na Češkem po principu narodnosti in reforma državne uprave v tem smislu, da se ustanove po narodnosti enotna okrožja. To nas zanima, ker bo s tem dano Slovincem na Štajerskem in Koroškem takorekoč napotilo, v kateri smeri naj se gibljejo njih prizadevanja za osvobodjenje iz nemškega varuštva.

* **Ministrstvo za javna dela in Slovinci.** Glasov poročil poljskih listov, je v novem ministrstvu za javna dela 27 uradnikov Poljakov, Slovinci pa — nobenega! Kakršna delegacija, taki tudi uspehi. Zato se tudi ne upamo rekrimirati proti krščanskosocialnemu Velenemu, ki vodi to ministrstvo.

* **V prilog češkim manjšinam.** Čehi so priredili dne 31. pret. mes. v Kromerizu velik shod na korist češkim manjšinam na Moravskem in v Šleziji. Demonstracijskega izpreda se je udeležilo 10.000 oseb.

* **Turška vlada in Bosna.** Carigradskemu dopisniku „Budapester Tagblatt“ je izjavil turški minister za vnanje stvari, Tefik paša, nastopno: Sprejel sem neko deputacijo mohamedancev iz Bosne in Hercegovine, ki je razložila svoje želje glede uvedanja deželnega zbora in ustave v Bosni in poročala o stališču bosanskih mohamedancev, ki kakor tretjina prebivalstva žele, da jim damo mi navodila in direktivo. Mi smo jim odgovorili, da smo z notranjimi posli preobloženi, a da smo tako trdno prepričani, da bo Avstro-Ogrska današnje pravice spoštovala, da ne nameravamo sedaj dati niti kakih nasvetov niti zapričiti kako diplomatično akcijo.

* **Denunciant Nastić** se čuti čudovito varnega pod zaščito vlade in sodišča. Junak je tožil urednike „Pokreta“, „Obzora“, „Agrarier Tagblatt“ in socialno-demokratske „Slobodne Riječi“ zaradi razžaljenja časti ali obrekovanja. Menda upa, da ga bo sodišče smatralo že za tako veliko zver, da bo sodilo kar po njegovi volji.

* **Srbija in Črna gora.** Srbski minister zunanjih del je takoj pri nastopu storil potrebne korake, da se poravnava napetost med Srbijo in Črno goro. — Pri tem pa je stavila Črna gora z ozirom na veleizdajniško pravdo take pogoje, da jih v Beogradu niso mogli sprejeti, zaradi česar so se pravna pogajanja razbila.

* **Revolucija na Portugalskem?** Na Portugalskem se boje izbruh revolucionarne Ladja, ki naj odpelje kraljevo rodovino v varnost, stoji noč in dan pripravljena. Kraljevo gardo so prestavili iz Lizbone. Ali ji kralj ne zaupa?

* **Za ustavo v Bosni in Hercegovini.** Bosansko-hercegovinska narodna opozicija je imela dne 31. pret. mes. konferenco ter sklenila: 1. Delati na to, da se uvede za Bosno in Hercegovino ustava, za kar ni treba, da bi se rešil državnopravni položaj okupacijskih

dežel. 2. Protestirati, da bi se ustava oktroirala ter se uvedel volilni red, ne da bi k temu pritrčila poprej opozicija. 3. Sprejeti le tako ustavo, ki zadovolji ves narod. Posebnemu izvrševalnemu odboru se je naročilo, da izdela spomenico v tem smislu še pred zasedanjem delegacij.

* **Vojni proračun.** Ministrski svet se je dne 18. pret. mes. pečal tudi s proračunom vojnega ministra in pa s proračunom vojne mornarice. Nova postavka v proračunu za leto 1908/09. je povišanje častniških plač v višini 9.000.000 kron in pa 500.000 kron za izboljšanje hrane moštva. V proračunu za l. 1810. se povišajo plače moštva za 3½ milijona. Skupni proračun armade znaša 315.000.000 in se le zviša za 9.500.000 K. Izredne potrebe izkazujejo 14.000.000 za izpopolnitev vojnih potrebščin, za zgradbo, stanovanja, za korna vežbališča in za male organizacijske izpremembe. Pomnožiti nameravajo strojne puške, izpopolniti artilerijo. Velike reforme bodo počivale, dokler se ne doseže vojaško sporazumljenje med obema državnima položajema.

* **Turčija.** Turčija se premlajuje in preosnjuje. Razsopno gospodarstvo preneha in državni denar bo bolj na varnem. Sultan je odpustil s svojega dvora 400 muzikantov. Iz armade in državnih služb odpustijo obilo tujcev. Končno pa preti odprava tudi sultanovemu haremu, ki stane na leto 30 milijonov kron.

* **Srbsko „veleizdajsko“ afero** označi list „Hrvatska“ kot vihar v časi vode. Neizogibni konec bo neuspeh in blamaža za Raichovo vlado. Na tem ne dvomi nihče, kdor sploh ume misliti. Gre le za to, da mine še nekoliko časa preko te neposredno inscenirane komedije, potem pa pojdejo kolesa čez nespretnost, ki so imeli izvesti nje mise en scene. Vse vesti o nabranem silnem materialu, o zarotniških središčih, vse aretacije imajo le namen, da zategnejo, ko pokažejo v pravi luči te izumilce srbskih „veleizdajalcev“, ko pridejo iz mraka na dan zavezniški proti hrvaško-srbski koaliciji, ki so uprizorili to gonjo in pritegnili v svojo kolo celo Gjorgja Nastića, da jim pomore razbiti odporno silo hrvaških in srbskih rodoljubov proti madjarizaciji na hrvaških tleh. Vse se umika — Madjari in baron Aehrenthal — in vsa afeta sloni sedaj na hrvaškem drž. pravniku Akurtiju. Pa prosili Frank je tudi, ki bi se hotel koristiti na tej infamni komediji kot reševalec domovine iz nevarnosti. . . . Ali vse skupaj je le burja v časi vode. — Tako piše list, ki ni nikako politično ali panslavistiško glasilu, ki je marveč urejevan v protiliberalnem, strogo katoliškem duhu in je zaradi tega v čestih polemikah z naprednjaškim „Pokretom“. Po taki strogi obsodbi v takem listu vse te frivolne gonje proti Srbom, ali točneje rečeno: proti vsej jugoslovanski stvari, sodijo naj čitatelji, za kako stvar in za kake ljudi se je toliko eksponiral naš „Slovenec“ in s tem kompromitiral slovenski narod.

* **Poljaki v Zapadni Nemčiji.** Poljski element se v prusko-vestfalskih industrijskih okrajih silno množi. Leto 1861, so našli tam le 16 Poljakov: leta 1890. jih je bilo že 31.000; 1893 — 55.000; 1897 — 105.000 in danes jih je okrog 320.000, ki so večinoma zaposleni v tamošnjih rudnikih in premogovnikih. Poljaki imajo seveda tudi mnogo svojih društev, ki jih je skupno baje okolo 400.

* **Katoliški centur v Nemčiji** ima 439 glasil, in sicer: 270 v Prusiji, 93 na Bavarskem, 32 na Badenskem, 21 na Virtemberskem, 10 na Hesenskem, 8 v Alzaciji itd. Od dnevnikov ima „Essener Volkszeitung“ 53.000, „Kölnische Volkszeitung“ 24.260, „Münchener Tagblatt“ 32.000 naročnikov.

Vzpored koncertu v Gorici.

1. Iv. pl. Zajc: Overtura k operi „Graničarji“.
2. Dr. G. Ipavc: „Zavezna“ s spremljevanjem orkestra.
3. Fall: „Dolarprincessin“, valček.
4. Smetana: „Prodana nevesta“, orkester.
5. Jak. Aljaž: „Domovini“, mešan zbor.
6. Potpourri slovanskih narodnih pesmi, orkester.
7. Ant. Nedved: „Nazaj v planinski raj“, mešan zbor.
8. Iv. pl. Zajc: „U boj“, overtura iz opere „Zrinski“.

Tovariši-pevci, tovarišice-pevke! Še posebej Vas vabimo, da sodelujete v nedeljo, 6. septembra, pri koncertu.

Pripravijalni odbor.

Vestnik.

Laž za introdukcijo. Dne 6. t. m. zboruje „Slovska Zveza“ v Boh. Bistrici. Mise nišmo do danes niti z najmanjšo besedico spomnili niti zborovanja niti zborovalcev, ker je za nas oboje irelevantno. Sedaj pa pride „Slovenec“, glasilu „Slovske zveze“, in piše v št. 201. pod bojovito marko „Ne bojte se jih!“ takele: „Kakor še pred vsakim zborova-

njem, tako skušajo liberalni učitelji tudi sedaj terorizirati učiteljstvo, da bi se ne udeležilo zborovanja „Slovske zveze“. Zmerjajo v „Narodu“ in v „Učiteljskem Tovarišu“. Pa to ne sme nikogar oplašiti. Drugega itak ne znajo. Pokazalo se je pa tudi, da s tem nikogar ne ubijejo. Tiste osebe, bodisi učitelji ali neučitelji, ki so jih liberalni učitelji najostudneje napadali, se navzlic temu dobro počutijo. Skoditi nam niso mogli tedaj, ko so imeli vse na svoji strani, kako bi mogli škoditi sedaj, ko presega njihova nadutost tudi nekdanjim njihovim zadržnikom. Tovariši in tovarišice, le brez strahu na plan! Psovke, ki lete na vas iz ust liberalnih kolegov in koleginj, padajo nazaj na njihove glave. Sodbu liberalnih učiteljev o nas ni merodajna. Ljudje, ki so postavili učiteljem za vzor gg. Korbarja, Silvestra, Fabijca, itd., so že obojeni! — Teško je dobiti se kje toliko laži na enem prostoru. Mi teroriziramo! Mi najostudnejše napadamo! Mi psujemo! Kje pa? Kdaj pa? Kako pa? Koga pa? Ali Štruklja, pisatelja uvodnega članka v isti štev. „Slovenca“, ki smo ga mi branili, ko se mu je slabo godilo od lastnih ljudi? Ali Slapsaka, ali Vidrovo — nedolžni jagnjeti? Resnično: Psovke, ki lete na nas iz ust klerikalnih kolegov in koleginj, padajo nazaj na njihove glave! — Zborovanje začno v Boh. Bistrici s sveto mašo, a pred sveto mašo lažejo. Tako je začel „te tako aranzirane stvari“ res lep in čestitljiv!

Terseglav na delu, in sicer v Nazarjah v Sav. dolini. Preteklo nedeljo je grmel proti učiteljstvu, da so se poslušalci sramovali namesto njega, ker nima sam nič več sramu. „Razvije naj se torej čisto dosledno proti liberalnemu učiteljstvu od naše mladine družabni bojkot.“ — Enkrat poboj — drugi bojkot. Nekaj bo že! Kadar se bo Terseglav dobrodu nagledal ob učiteljstvu, pravijo, da bo povedal, zakaj je ušel iz lemenata in zakaj so pri vojakih dosledno proti njemu izvajali družabni bojkot!

Mladika, zasebna deklška ljudska šola v prostorih mestnega deklškega liceja ob Bleiweisovi cesti v Ljubljani, otvori letos že III. razred. Opozorjamo slovenske starše na to izborni deklško šolo. Več pove oznanilo v današnjem listu.

Vljudo vprašanje. Sicer ne vemo, kake šolski zakoni veljajo za visoki naš, t. j. kranjski c. kr. deželni šolski svet, dozdeva se nam pa, da so v Avstriji — čeprav malo bolj na jugu — šolski zakoni za vse enaki. Zaraditega pričakujemo sigurno, da se izvrši imenovanje učne osebe na Breznici, okraj radovljiški, v prihodnisej c. kr. deželne šolskega sveta, ker drugače preskrbimo, da pridejo na dan razna najnovejša dejanja, kjer se zrealijo teptane šol. postave v kaj čudnem blesku. Tankovestni čuvaji šolskih zakonov v c. kr. dež. šol. svetu, na dan, drugače posvetimo z bengalično lučjo v odložene akte!

Pozor šolskim vodstvom! Pri sestavljanju cenika šolskih tiskovin sta pomotoma izostali tiskovini: „Svarilo“ in „Poziv“. Pri naročevanju naj se to ozira na to in se pripiše naročilu.

Ob pričetku šolskega leta se šolskim vodstvom in učiteljstvu najtopleje priporoča „Narodna knjigarna“ na Jurčičevem trgu v Ljubljani v nakup vseh risalnih in pisalnih potrebščin, šolskih knjig za vse vrste šol, leposlovnih knjig itd. Podpirajmo narodna podjetja in ne nosimo tujcu svojega denarja! Naročila posreduje tudi „Učit. tiskarna“.

Poročili se je tov. Fran Voglar, učitelj o Celju, z gđc. Anico Knapičevico, Čestitamo!

Prošnja. P. n. gg. c. kr. okrajne šolske nadzornike prosim, da mi blagovolijo poslati za „Letopis Slovenske Šolske Maticе“ t e m e i n t e z e, ki se je razpravljalo o njih pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah. V Ljubljani, 18. avgusta 1908.

Obvestilo. Moja jubilejska pesem na cesarja, primerna za šolsko mladino, ni izšla v moji, ampak v zalogi I. Pr. Lampreta v Kranju, kamor treba pošiljati naročila. Janko Leban.

Tovariši Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu pri Gorici, je nevarno obolen, da se bo težko udeležil „Zavezinega“ zborovanja v Gorici. Vrlemu tovarišu in sobojevniku želimo od srca, da bo kmalu zopet čvrst in neupogljiv stopil v naše vrste!

Potrdilo. Podpisana vdova potrjuje, da je dne 26. avgusta prejela od „Jubilejske samopomoči“ 452 K. — Vincencija Abram, nadučitelj v vdova.

Na Vipavskem sta izpraznjeni učiteljski mesti na enorazrednicah na Slapu in na Lozicah. Prošnje sprejema c. kr. okr. šol svet v Postojni, in sicer za Slap do 15., za Lozice pa do 18. septembra 1908.

Izprašana učiteljska kandidatka gđc. Viktorija Uršičeva je provizorčno nastavljena na enorazrednici na Lozicah. — a.

Iz Ribnice. Malo prijateljev, naklonjenih šoli, dobiš po deželi, ki bi se brigali za razvoj šole ali celo za blagor učiteljstva. A kateri so — polovičarjev je mnogo, osobito takrat, kadar jih potrebuje — so stanoviti, četudi pri tem občutijo materialno škodo. G. Ivan Rus, posestnik in župan breški, je zopet pokazal, kako mu je šola pri sre. Lepa šola

— lepa učila, si misli in dal je nagačiti krasnega lisjaka in ga je podaril šoli. Gospodu darovalcu izreka za krasni dar najsrčnejšo zahvalo šolsko vodstvo.

Naslov cesarskega svetnika je dobil vladniški učitelj in okrajni šolski nadzornik v Celovcu Karel Preschern povodom vpočitve. Želeti bi bilo, da gre z njim v pokoj tudi njegov spakedrani slovenski abecednik, edina slovenska knjiga, ki jo poznajo koroški ljudske šole.

Razstava „Otrok“. S pripravljanimi deli za razstavo „Otrok“ so pričeli že pred tedni. Sedaj so dela že toliko dozorela, da si je moči ustvariti jasno sliko o razstavi sami. In po tem soditi, kar je že zdaj videti, bo razstava res nad vse pričakovano zanimiva in poučna. Zato opozorjamo nanjo že sedaj slovensko občinstvo, naj ne zamudi si jo ogledati, saj bo vstopnina 40 v tako nizka, da jo zmore vsak. Prireditelj razstave „Splošno slovensko žensko društvo“ izda k razstavi poseben katalog z leposlovnimi in strokovnimi prispevki.

Za razširjenje šole je vložil občinski odbor radovljiški prošnjo na deželni šolski svet. Dosedanja štirirazrednica naj bi se razširila v petrazrednico. Vse stroške bi trpela občina. Da se ti prošnji ugodijo, menda ni treba dvomiti! Morda pa le v današnjih časih!

Šolske stvari na Koroškem. Podučiteljem so imenovani: Karel Dobršek za Podgorje, Pavl Kruletz za Kotlje, Pavla Lesjak za Mohle in Rudolf Potočnik za Djekše. — Premješena sta Emil Podlpinik iz Poreč na Ojstrico pri Spodnjem Dravogradu in Anton Schmid iz Sel v St. Paul pri Ferndorfu. (Slovenskega učitelja so spravili torej v čisto nemški kraj na gornjem Koroškem.)

Nadučitelj Anton Hren v Stoprech na Štajerskem je postal vodja Ciril-Methodove šole na Muti.

Narodopolitiški dnevnik v Celju. V „Narodnem listu“ čitamo, da se dela na to, da se ustanovi z novim letom v Celju dnevnik z odločno narodnim programom. Književna zadruga „Narodna založba“ v Celju se je resno oprijela te misli, in „Narodni list“ pozivlja štajerske Slovence na prijavo za novi dnevnik.

Protest zoper ternopredlog za nadučitelja na Ptujski gori. V nedeljo, dne 30. avgusta, je bil na Ptujski gori jako dobro obiskan shod, ki je soglasno sprejel sledečo resolucijo: „Zborovalci ogorčeno protestirajo proti postopanju okrajnega šolskega sveta, ki je prezrl željo ljudstva in soglasni sklep krajnega šolskega sveta glede imenovanja nadučitelja na Ptujski gori ter hoče vsiliti občini za nadučitelja moža, ki bo le ptujskim meščanom po godu.“ Za to resolucijo so glasovali tudi štajerejanci in klerikaleci.

Poguj za sprejem v deško meščansko šolo v Krškem in z njo združeni enoletni tečaj: V prvi razred se sprejemajo tisti učenci, ki dokažejo s šolskim naznanilom, da so z zadostnim uspehom hodili v peti letnik katerekoli javne ljudske šole ali zasebne ljudske šole s pravico javnosti. Učenci, ki se ne morejo izkazati s takim šolskim naznanilom, ki so pa dopolnili 11. leto starosti ali ga dopolnijo najkasneje v šestih mesecih po koncu prejšnjega šolskega leta, morajo za sprejem v prvi razred na tej šoli opraviti sprejemno prekušnjo. Za sprejem v kak višji razred je potrebna primerna starost in dokaz zadostne predizobrazbe. To je dokazati z izpričevalom kake javne meščanske šole ali zasebne meščanske šole s pravico javnosti ali s sprejemno preizkušnjo, opravljeno na tej šoli. V enoletni učni tečaj se sprejemajo učenci, ki so odrasli šolski obveznosti, ki se izkažejo z odpustnico meščanske šole in dokažejo v jezikovnem pouku toliko predizobrazbo kolikor se zahteva za slovenski, nemški in francoski jezik na meščanski šoli v Krškem.

Četrtil mednarodni esperantski kongres v Draždanah od 16. do 22. avgusta je uspel nad vse sijajno. Svojo praktično uporabnost je dokazal esp. že nešteto krat, uprizoritev Goethejeve „Ifigenije na Tavridi“ in neštete pevske točke pa so pokazale, da je poraben esp. tudi za umetniške smotre. Zanimiv je bil poizkus s šolskimi otroki v starosti od 10 do 13 let, ki so vkljub kratki učni dobi 7 tednov odgovarjali v svetovnem jeziku jako gladko. Za prihodnje leto se je določilo za kongres mesto Ohataqua pri Novem Jorku in Barceloni. Slovinci na tem kongresu še nismo imeli zastopnika, ker se še ne zavedamo velikega pomena svetovnega jezika. Da se obrne to deloma na bolje, opozorjamo zopet na „slovenski esperantski krožek“, ki razpošilja zastoj tozadavne brusnice in letake in ki nabira naročnike za slov. esp. slovnico. Naročniki za knjigo, ki bo stala približno 2 K ter se razpošiljala po pošt-nem povzetju, naj pošljejo nemudoma svoje naslove na imenovani krožek (Juršinci pri Ptuj, Štajersko).

Na c. kr. pripravnici za učiteljsko v Tolminu se vrši pšivanje učencev v ponedeljek in torek, dne 14. in 15. septembra, od 8. do 12. ure predpoldnem. V zavod se sprejemajo zdravi dečki, ki so dopolnili vsaj 13½ leta in imajo primerno predizobrazbo. Pri vpisovanju se zahteva: 1. zadnje šolsko izpričevalo, 2. krstni list, 3. zdravniško izpričevalo s potrdilom o cepljenju koz. — Učenci, ki zadnje leto niso obiskovali kake šole, se morajo izkazati z nravnostnim izpričevalom,